

IGNASI IGLÉSIAS

Demà es compliran deu anys de la mort del gran dramaturg català, poeta dels humils, home de cor generós, que es digué Ignasi Iglésias. Patriota exemplar, oferí constantment a Catalunya la seva glòria. En l'acte memorable del seu enterrament, que tingué lloc en plena dictadura militar, el poble, aquell poble que ell tant havia estimat, corresponia al seu afecte acompanyant-lo en massa i sense defalliment en llarga caminada, fins arribar a Sant Andreu, la seva barriada predilecta per ésser excel·lentment obrera i també per ésser el lloc on vivien molts amics seus, protagonistes d'algunes de les seves obres, com aquell vellet que durant l'enterrament, amb moltes dificultats aconseguí fer-se pas fins al costat del ferretre, demanant-li deixessin besar el taüt; era un treballador dels que varen treure de la fàbrica de «Ca'n Gana» perquè havia perdut, les forces; era un protagonista d'«Els Vells», que havia viscut l'episodi que va inspirar l'obra mestra de

sense defallença, tot superant-se, no deixà de produir i no sense dificultats anà estrenant diverses obres. Fou, però, en 1903 amb «Els Vells», estrenades ja «La Mare Eterna» i «El Cor del Poble», que aconseguí un èxit sorollós que el situà entre els autors del primer pla, ratificant la seva posició en estrenes successives: en 1906, «Les garses»; «Foc nou», en 1909; «Flors de cingle», en 1911; «Els emigrants», en 1916; «La Senyora Marieta», en 1919; «La nostra parla», en 1920, i, en la darrera estrena, «La llar apagada», en 1926. Aquestes obres, juntament amb moltes d'altres, li donaren merescut renom ací i fora de la nostra Pàtria, on també, traduïdes, foren representades diverses d'aquestes amb èxit remarcable.

Ignasi Iglésias, sofí en diverses èpoques el buit que li feren determinats sectors, però ell estimava i tenia fe en el poble ço que palesava sovint amb els seus actes i ho manifestava en ocasió de l'homenatge que Catalunya li tributà al Parc de la Ciutadella quan entre altres, pronunciava aquestes paraules: «Els poetes són ben poca cosa, però quan un poeta té als seus peus tot un poble com aquest, que sou vosaltres, si vol, pot abastar els estels de l'infinit». Joan Maragall, amb esperit finíssim, destacà l'amor que Iglésias sentia per als humils, i aquesta pàgina s'honora amb la reproducció d'un treball seu, que fou l'origen del qualificatiu de «Poeta dels humils».

El públic correspongué al seu amor, restant-li sempre fidel, i quan passava — per les dificultats a què abans feïem al·lusió — temps sense estrenar i una nova obra seva, prenia cos en els escenaris, era el Poble, no el públic solament, que romania adicte a ell; podia haver-se trencat el contacte, però no la fe mútua entre públic i autor, i això l'esperonà sempre; sabia que comptava com a adictes fervorosos persones d'estaments ben diversos; de gust, de sensibilitat i de mentalitat diferents; del taller i de la fàbrica al cercle intel·lectual, del saló burges a la celda solitària de la presó, de

tot arreu sorgien incessantment cors i voluntaris que corresponien a l'abraçada d'aquest home que semblava haver vingut al món per a vessar tendreses. La sinceritat planava damunt de totes les seves obres i aquest era evidentment el secret dels seus èxits, car era essencialment un home bo i qui el coneixia a fons, trobava sempre la imatge fidel de l'autor en totes i en cadascuna de les seves obres.

En ocasió de la «Festa de la Poesia» celebrada a Figueres el 1906, Ignasi Iglésias, encarregat de pronunciar-hi el parlament de gràcies, digué amb veu xopa de cordialitat, aquests mots: «Tot-hom hi cap vora nostre; a ningú no preguntem d'on ve, si es presenta amb els braços oberts. Tots els homes generosos, parlin com parlin, vinguin d'on vinguin, són germans nostres. Que se'n entornin, que no s'hi quedin entre nosaltres, aquells que portin el cor inflamat d'odi; que desfacin el camí, retrocedint cadascú al seu lloc d'origen, car el nostre amor ofegarà llurs iras i com el sol, a ple dia, eclipsarà la dèbil resplendor de llurs passions insanes». Puig i Ferrater escriví en ocasió de comentar una obra de l'Iglésias: «La sinceritat, digni el que vulguin els partidaris del cinisme en art, té gran importància en la creació artística. La sinceritat en l'obra d'un home, és el resplendor de la seva ànima, projectant-se damunt de les seves criatures. Un home insincere mai no podrà ésser gran del tot, per rics que siguin els elements que componen la seva naturalesa. Un home senzill, humil, es pot elevar fins a la grandesa, fins a l'heroisme, per la seva sinceritat profunda». I aquest és el cas del Iglésias. Bondat, sinceritat i intel·ligència; qualitats en ell inseparables.

Esmentarem encara una anècdota que palesa la seva simplicitat i afusió:

Ignasi Iglésias trobà a altes hores de la nit, sota un fanal del carrer Major de Sant Andreu, un vell amic, embriac la major part del dia. L'home, després de saludar-lo, el pren pel braç, i el porta a l'altra banda de la voravia, tota ombrívola, i li diu amb una punta de misteri: «Hi havia massa claror, sabeu? I si us veien en aquesta hora parlant amb mi, voleu dir que no us comprometeria?»

El parlament pronunciat per l'Ignasi Iglésias en l'homenatge que se li tributà, acabà amb els següents mots: «Ans d'acabar us dic gràcies a tots amb l'ànima agraïda... Però, no em glorifiquen més. Deixeu-me morir vell... I en parlar de mi recordeu-me com un escriptor malaurat, com un minyó de Sant Andreu que prometia i res més». Paraules aquestes que reflexen la seva modestia, i no acabaríem mai si anéssim reproduint els innombrables fets, altrament innecessaris, que existeixen per a constatar la nostra afirmació de les seves virtuts.

Però, hi ha encara un altre aspecte de la personalitat d'Ignasi Iglésias de la qual hem de parlar. La del polític honest.

Com a patriota i humà no podia ésser, altra cosa que catalanista i republicà. Milità al Centre Nacionalista Republicà, que dirigia Pere Coromines, i del qual en fou fundador. Malgrat ésser-ne un entusiasta, repugnava de l'exhibicionisme i no ambicionà mai cap mena de càrrec representatiu i d'ostentació; era per pròpia voluntat un col·laborador fervorós enemics que anònim; malgrat això, fou regidor de l'Ajuntament de Barcelona i és el Doctor Leandre Cervera qui ens conta en un acurat treball publicat com a pròleg en una de les seves obres, com fou que arribés a regidor.

S'apropaven unes eleccions municipals — diu — i la lluita que és preveia era cruenta; calia, doncs, una candidatura amb les màximes garanties d'honestat per a assegurar-ne el triomf. Rovira i Virgili, suggerí el presentar a Ignasi Iglésias i amb entusiasme fou acceptada la idea. El difícil, però, era el convèncer el pretès candidat. Els qui el coneixien refusaren d'anar-lo a trobar per a demanar-li l'assentiment; fou Rovira i Virgili el que finalment es vegé compromès per entrevistar-se amb l'Iglésias. Aquest, el rebé indignat, negant-se a accedir-hi; la discussió fou llarga, més de sis hores de durada, i Iglésias digué a Rovira: «Sé que vós en teniu la culpa. Jo em creia que éreu un bon amic meu i que m'estimàveu de debò...». Com que la indignació de l'Iglésias era sincera, no hi havia manera de convèncer-lo. Rovira, però, trobà l'argument decisiu: «Cal que aneu a l'Ajuntament, perquè vós i ningú més que vós, sou l'indicat per a treballar a favor dels humils i dels desvalguts». L'endemà «El poble català» publicava el nom d'Ignasi Iglésias en la candidatura oficial d'Esquerra.

Treballà aferrissadament des del seu lloc, amb resultats remarcables, especialment en l'aspecte cultural i en el d'assistència, prescindint, quan calia, de tràmits burocràtics si això era en benefici dels humils. Fou insubornable a tot ésser-ho. Moltes anècdotes són contades, però ensems que situar-lo molt bé, com pertoca a l'Iglésias, deixant molt mal parats altres polítics que intervenien en els negocis municipals. A una autoritat del Consistori són atribuïts els següents mots de reconvecció: «Caldria, Iglésias, que en sortir de l'Ajuntament, no deixéssiu la impressió de no haver-hi fet diners. Tingueu present que si, en primer lloc, és molt possible que hi haurà qui no voldrà creure-s'ho, és gairebé segur que deixareu en mal terreny els vostres mateixos companys de regidoria». Aquest aspecte fatigós de la vida municipal, fou exterioritzat en el contingut d'una obra que no ha estat encara estrenada: «Joan Barra», escrit, d'acord amb el seu temperament, amb el propòsit de — com en altres obres —, aconseguir una esmena a una tara social existent a la nostra terra. Un dels personatges d'aquesta obra, el Sr. Gaspar, expressa les condicions que a judici de l'autor, caldria que posseïssin els regidors. Diu: «S'ha de viure modestament, amb privacions, tot d'una manera honrada, no t'omple d'orgull ésser l'espasa d'un regidor d'una ciutat tan gentil i grandiosa com Barcelona? No basta per a vosaltres la investidura d'un càrrec

tan honorós com aquest, que haurien d'exercir-lo només els homes purs, sense màcula, la flor dels ciutadans? Encara no està satisfeta amb això la teva vanitat de dona?... Es dolorós de dir-ho, però certament no ha estat pas aquest el sentir i el pensar — posat a la pràctica — de molts dels que en tots temps han regit els destins de la ciutat.

La seva obra pòstuma — que és d'esperar que algun dia veurem representada — «La baldafa d'or», constituïa la seva il·lusió i diuen els que la coneixen que no manquen motius per a esperar-ne un dels èxits més sorollosos que mai havem conegut. Tot hi fent ja bastants anys que aquesta obra és escrita, no fou portada a l'escena per inconvenients d'altri i, malgrat la seva il·lusió, renuncià a veure-la estrenada en altra llengua que no fos la vernacle, a despit de què reiteradament se sol·licitava la seva autorització. El seu patriotisme, era quelcom positiu.

Catalunya, que en el transcurs de la seva gloriosa història, s'ha vist tantes vegades amargada per homes que deien estimar-la, tots ells antípodes d'Ignasi Iglésias, necessita d'homes que, com ell, reuneixin condicions que és completament entre si i el nostre homenatge a la seva memòria ensems que el millor tribut que podem ofrenar a la Pàtria, és, no hi ha dubte, el de procurar emmullar-nos amb la seva obra i a semblança d'ell ofrenar honestament tot el nostre valer i saber a la nostra única Pàtria, a Catalunya!

RAMON SABRIÀ I ROCA

El Poeta dels humils⁽¹⁾

Per Joan Maragall

¿Sabeu quina és la virtut primera de tota l'obra de l'Iglésias? Doncs, és l'amor: és a dir, l'amor humanitari, el sentiment actiu de la germanor de tots els homes, i fins de l'home amb les coses: és un posat d'home fort, entermit en la contemplació de la vida.

Això ha traspuat sempre de les obres de l'Iglésias, fins d'aquelles que semblen inspirades en tesis ben contràries a aquell sentiment, fins en la sàtira més amargant, fins en l'himne més esbojarrat a l'individu triomfant; sempre en el fons de qualsevulla d'aquestes coses hi ha una ànima fortament enternida, que tesi, sàtira, himne o contemplació, tot ho resol en amor; totes les seves actituds es defineixen en el gest de l'home que abraça.

I això es veu fins en la seva figura personal, física. Mireu-se'l: és un home alt que es corba per abraçar als més petits; és una cara ferrenya que sempre està a punt de plorar de bondat, de plànyer algú; perquè ell ha vist el dolor de la vora, i fins quan no el veu el present amagat dintre de cada pit, dintre de cada casa tancada; i sap que mai planyerà en va, perquè sempre hi ha algú per a plànyer. Encara que no senti queixar-se a ningú, va pel món dient: «Pobrets! Pobrets!...», i està segur que a cada instant sentirà arrencar un plor retingut que la seva paraula pietosa deslliurará.

Aquest és el misteri de l'atracció social que té l'Iglésias i el secret de la seva popularitat.

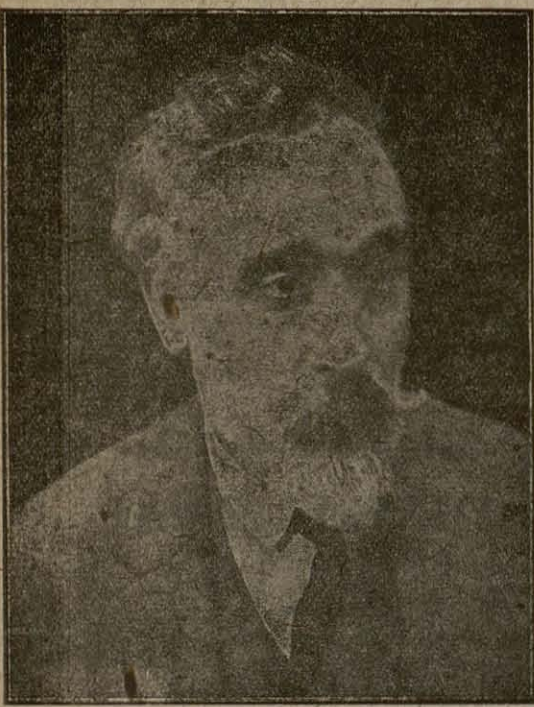
No hi ha res més popular que el dolor, i qui el coneix ja té obertes les portes del cor del poble, i qui el sap plànyer ja se'l pot tenir per ben guanyat. Perquè el poble té un gran instint per conèixer quins són els seus, i a la curta o a la llarga, els tria bé.

A l'Iglésias l'ha triat bé, tot de seguida que l'ha conegut; perquè el seu tresor de simpatia és tan abundant, que ni un moment pot amagar-lo, i a les quatre paraules que teniu amb ell o amb les seves obres, sabeu de seguida amb qui parleu; i mai més us enganya.

Per això, de tots els poetes catalans, ell és el més popular i això és justícia del poble.

I jo voldria que aquesta justícia fos cada dia més eficaç, més activa, més transcendental; que el poble trobés en l'Iglésias el seu heroi complet.

(1) Maragall escriví aquestes sentides paraules perquè fossin llegides en un acte d'homenatge a Iglésias, organitzat amb ocasió d'una festa escolar. Aquest és l'origen de «El Poeta dels humils».

l'Iglésias i hom el va veure plorar, talemment com si se li hagués mort un fill...

En el cementiri, un dels millors amics del poeta, Pere Coromines, pronuncià uns encertats mots de comiat que reflectien el que havia estat la imponent manifestació de dol: «Si la teva ànima ha rondat aquesta tarda encara les teves despulles, haurà pogut veure que avui el poble de Barcelona ha estat digne de tu».

No som nosaltres els indicats per a parlar de la seva vàlua com a dramaturg-poeta, car ha estat tot el nostre món intel·lectual que oportunament l'ha judicat; ni som nosaltres els qui tinguem de donar un índex de les seves obres, prou conegudes per tots els que, patriotes, coneixen les vàlues positives del nostre Teatre Nacional.

En glosar avui el nom preclar d'Ignasi Iglésias amb motiu de l'aniversari del seu traspass, solament com a homenatge modest, sigui'ns permès d'exhumar alguns textos i també d'esmentar algun fet anecdòtic com a reflex de facetes de la seva personalitat.

Ignasi Iglésias, fill de modestíssima família d'obrers, demostrà ben jove encara, les seves aficions artístiques que foren les que prevalgueren quan els seus pares intentaren en lloc de les arts, fer-li seguir l'estudi de les ciències, i, per damunt de les arts plàstiques, preferí la literatura teatral per la qual, infant encara, havia demostrat predilecció. Com en els començaments de gairebé tots els genis, els seus primers passos en els medis teatrals foren difícils, car les seves obres eren refusades, perquè considerant-les els empresaris com a massa atrevides o innovadores, temien un risc econòmic. Fou el 1886 que estrenà la seva primera obra «La força del orgull», i